

Kacířem mezi pohany a katolíky. Komentář Štěpána Chába

- editor007 | 2. dubna 2024

SVĚT: Minulý čtvrtek byl zelený. I volala mi šéfredaktorka a povídá - začínáme vypadat jako detašované oddělení Katolického týdeníku. Sváté prozření vyjevily ve čtvrtek rovnou dva články. Měl bych vyrovnat pozici a přednést svou ateistickou letoru.

Na mou odpověď, že i já se utěšuju pro věčnost jistou vírou, s podivem požadovala, ateistka jedna, ať jí tedy nemoc víry vysvětlím. Slíbil jsem, že to sepíšu na pondělí. To já tak někdy dělám. Slibuju věci, které bych slibovat snad ani neměl. (Kdos věřící, zavři tento text a víc se k němu nevracej.)

Ale dobře, obnažím svůj pohled na vyšší jsoucno. Mám tři témata, která mi dokážou zvednout tepovou frekvenci do kadence výstřelů kalašnikova. Školství, progresivní levice a katolická církev, potažmo církve a náboženství všeobecně.

Kdysi mi nadšeně psal jeden moc milý člověk. Vyměnili jsme si snad desítky e-mailů. Dohadovali se nad tématy světového dění, nad politikou. Přistáli jsme u víry. Tu z něho vyšlo, že je součástí jakési katolické podsekty. Popsal mi okamžik svého prozření. Byl pozvaný na bohoslužbu. Ne takovou tu katolickou, chladnou, ale progresivně americkou, kde se zpívá v kruhu. On stál opodál, kriticky to pozoroval a těšil se domů. Když tu ho kruh věřících obklopil a s mnohohlavým zvoláním - miluji tě - jej objal a držel v obětí. A šeptal mu do ouška slova o lásce, odpuštění, přijetí (nic sexuálního, čistá božská láska, holomci nemravní). V objetí davu se pán emocionálně složil, rozbřečel se a byl přijat do kruhu, do kterého pak s nadšením sám docházel a viděl, slyšel a cítil jen lásku. Chtěl mi ji předat, ale e-mail není na takový emoční dotek uzpůsobený.

Pán narazil na můj vrozený skepticismus. Začal jsem mu vysvětlovat, že zažil tradiční manipulaci. Že člověk je uzlíček nervů, věčně v obraně, věčně bojující o kousek lásky a přijetí, potkávající většinou vlažný nezájem a odmítnutí. Obzvláště v dnešním světě, který je nakloněný ateistickému prožívání orgasmu při kynutí bankovního konta, nikoliv bohatství vlastní duše. Člověk propadá mámení víry, protože potřebuje být ve stádu. V kolektivu. Chce být přijat a prožívat bratrství.

Většinou se to, kupodivu, děje lidem inteligentnějším. Protože nutně opuštěnějším. Většina sekt se plní lidmi s vysokoškolským vzděláním, lidmi, kteří po světě tak trochu bezradně bloumají a hledají se a nejsou schopní se nalézt. Je to svého druhu potřeba něčeho vyššího, nějaké smysluplnosti, kterou v každodenním pinožení nemohou najít. Je v tom i ono mystické prožití vlastní „vyvolenosti“ ne ve smyslu ukřižování, ale ve smyslu prozření. Je to i věčná hra na nadčlověka, kdy věřící je jistým způsobem nad nevěřícím, protože on pochopil a zřel. Zaslepený nevěřící je jako to zvířátko. Honí se bez vědomí své hodnoty za mamonem a pokleslou zábavou. A bude za svou víru patřičně odměněn, když na věčnost popadá první třídou a s výsměchem těm, kteří se budou jednu krátkou věčnost udit v očištcí.

Naposledy jsem byl v kostele na mši asi před šesti lety. Před tím, než jsem si na osobní hypotéku vydlužil náš dům, pobývali jsme půl roku v prázdné faře. Vše s posvěcením faráře. V počátku naší exkurze do otevřenosti duše katolické církve jsem potřeboval s farářem něco dohodnout stran nájemného (nekřesťansky vysokého, když vezmu v potaz, že dům nebyl zkolaudovaný, neměl základní sociální zařízení, bez vybavení). A protože farář byl víc podnikatel než duchovní, šlo ho odchytit jen po mši. A tak jsem si řekl, že na mši skočím.

Do kostela jsem vešel obrněný láskou k bližnímu. Tu mi nabouraly pohledy věřících už ve vstupních dveřích. Jako kdybych se vkrádal do jejich party Rychlých šípů... nebo spíš Bratrstva kočičí pracky. No co nadělat, sedl jsem si v chrámové lodi pro 500 lidí dozadu a sledoval těch dvanáct posledních věřících, kteří mi předváděli divadlo víry. A postupně ve mně narůstal hněv. A odpor. Slova, která farář pronášel, byla slova ne pokory, ale ponížení, zloby, nesnášenlivosti, podřízenosti, kultury uchvatitele a pokořitele. To nebyla slova Ježíše Krista, předního myslitele počátku prvního tisíciletí, to byla slova vynucované viny. Kouzelná slova na zahánění oveček do ohrádky církve. Ne víry, ale církve.

Vím, vím, mám hledat v katolické mystice a moudrosti to vyšší. A najít to tam rozhodně jde. Jenže proč si k tomu brát vykladače pravdy, tedy církevní pastýře, kteří zahání lidi víry do ohrádky slibů života po pravici Kristově.

Má paní četla životopis svatého Františka od Nikose Kazantzakise. Četl jsem od něj jen Poslední pokušení. Moc pěkná kniha (za kterou byl, mimo jiné, Kazantzakis exkomunikovaný z církve, původně byl farářem). I nakoukl jsem v nestřežené chvíli do svatého Františka. A užasl. To, co tam probíhalo jako popis svatého vytržení svatého Františka a jeho bratrů, bylo jako z brožurky sexuálních hrátek jistého nemravného druhu. Slast z bičování sebe sama, duševní ukájení se nad bolestí těla. Viděl jsem bičíky a někde za dubem schovanou dominu, která pod pláštěm tmy a mimo stránky životopisu křičí své – svatý Františku, šťekej, šťekej pro větší slávu boha, šťekej už – prásk ho bičem a František před extází duchovního zření šťeká blahem. Ten popis byl velmi obrazotvorný a sváděl k tomu, chápat Františkovo konání jako ukájení, nikoliv jako hledání boha.

On vůbec svatý František byl kujón. Jednou vyrazil evangelizovat do jedné vesnice. A dařilo se mu tak dobře, že na svou stranu převrátil prakticky celou ves. Obrácení na víru se obrátili na svatého Františka s tím, že budou následovat jeho kročejů a stráví zbytek života v odpírání slastí života a odříkání. I tu František vyplašeně pravil, že to je nemožné, že někdo musí být u pluhů. Svatý nemůže být každý. I tu ho rozlícený dav hnál kamením. Krásná definice církve jako takové. Ukázka toho, že krmit potřebuje moc, tedy církev, a krmit ji má dělný lid, který se nemá dostat až do stavu svatosti. Tedy alespoň ne jinak, než lopotou na poli. Kdo by tu vlácel po poli svůj úděl, kdyby byli všichni svatí. Nejde tolik o to, aby lidé prozřeli a vydali se ve šlépějích Krista, ale aby nechali jít mocné ve šlépějích jakéhosi píárového stínu Krista. A kráčí v takovém falešném stínu doposud.

Dost na tom, že v době svatého Františka se po Evropě potulovaly desítky podobných lunatiků. Drtivá většina skončila na hranici pro kacíře, František nad sebou měl mocné opatrovnické ručky, tak přežil dost dlouho, aby mohl své učení předat. A s ním i jeho askeze.

A co naše nesvatá doba, kde chybí světcí? Nechybí. Tradičně na list svatých přibývají zesnulí papeži. Ale ke svatořečení neměl daleko ani mladý italský programátor Carlo Acutisy. Mladík, který evangelizoval internet, v patnácti letech zemřel na leukémii, se zatím dočkal blahoslavenosti, ke svatořečení mu chybí krůček. Taková milá Greta Thunbergová katolické církve, která se tímto krokem snad chtěla přiblížit mladým. Máme svatého ajťáka. No kdo jiný to má? Je to lepší piár, než upalování čarodějnic, to se musí uznat.

A nemáme těch svatých málo. Seznam z roku 2001 uvádí 6 538 jmen světců, blahoslavených, mučedníků a andělů. A téměř každému přináleží den, kdy se opěvuje jeho svatost v kalendáři. Na každý jeden den nám tak statisticky připadá oslavit 17,863387978 světců, svatých, mučedníků či jinak katolickou církví velebených. A přibývají další a další. Nakoukl jsem, svatý Jan Pavel II., kdysi papež, nemá stanovený svůj vlastní svátek. Škoda.

Nepochopil jsem to? Nevadí. Naopak, jsem rád. Pokusím se tedy popsat svou víru, výše řečeným jsem skromně poukázal, že u katolíků mi pšenka nepokvete. Nuže.

Víra je niterná, osobní. V mládí jsem nasával texty různých náboženství. Ve dvaceti jsem zaklapl poslední knihu s touto tematikou, rozhlédl se po světě a pravil sám k sobě – takhle mi to vyhovuje, to je můj svět a pohled na něj. Odráží se z části z křesťanských základů Kristova učení (Kristova učení, nikoliv učení jeho vykladačů), součástí jsou i naše kořeny nazývané katolíky pohanské, tedy slovanské, odrážející se v přírodě. Kus své pravdy v ní má judaismus. Hraje v nich, kupodivu, svůj part na housle i ozvěna z čtení bible satanské, která má své nosné myšlenky, jimiž jde dláždit svou cestu ke spokojenosti. Probublává v mém nitru i buddhistický základ, jelikož buddhismus je spíše filosofií než náboženstvím. Všechno dohromady to dává celek míru, smíření, ochoty, tolerance, vstřícnosti, odpuštění a tendence se z toho nepodělat. Zároveň to ve mně zanechalo takovou nejasnou a nepřiliš čitelnou touhu konečně umřít a mít pokoj. Protože ze světa mám permanentní pocit jisté cizoty. Jako kdybych sem nepatřil.

Chápu lidi, kteří chodí do kostela a potřebují žít pocitem kolektivního sdílení víry a tedy smyslu bytí. Potřebují chytit za ruku a jít tou tmou beze smyslu spolu. Drží se vzájemně, provádí rutinní rituály, které jim vytváří pevnou půdu pod nohama, kterou jiní mají třeba ve fitness při poklusu na běžeckém pásu za nesmrtelností těla, nikoliv ducha. Nemám takovou potřebu. Táhnou se světem sám a snažím se nezbláznit svépomocí. S odporem k tomu, že bych měl být zahnaný do ohrádky organismu nějakého svatostánku a sdílet svou víru. Ale to je asi pro mou nenávist k tomu, že by mnou někdo mohl manipulovat, chtěl manipulovat.

Když jsem se bavil s oním farářem, který nám za nekřesťanské peníze pronajal na půl roku faru, narazili jsme na duchovno. Po několika minutách hovoru mi řekl – pane Chábe, vy skončíte v pekle. Od člověka, který o pekle přemýšlí jako o realitě posmrtného života, to беру jako vyznamenání. Ale není to nikterak směrodatné. Farář tu u nás spravuje spíše statky své farnosti než duše věřících. Holt, jak to tak u katolické církve obvykle bývá.

No dobře, jenže naše šéfredaktorka se neptala v co věřím, ale proč vůbec. Kde se bere ta potřeba věřit.

Možná je věřící člověk labilní. Kdyby neměl kotvu ve své víře, která se mu snaží vysvětlit svět a dát mu smysl, hodil by si to na prvním trámu, který by potkal. Ale možná je labilní svět a kdyby neměl kotvu ve víře, změnil se na místo beze smyslu. Pokusím se to ukázat na jednom pěkném popkulturním díle. Terry Pratchett, kniha Otec prasátek. Děj se točí kolem toho, že se ztratil Otec prasátek, zeměplošská obdoba Santa Clause. Jeho úkolu roznést dárky se chopí Smrt se svou vnučkou Zuzanou. Pokud dárky nebudou roznesené a děti přestanou věřit, hrozí, že nevyjde druhý den slunce. A tak se Smrt pachtí s roznášením dárků a nakonec zachrání i Otce prasátek. A Zuzana se pak svého děda ptá, co by se stalo, kdyby ho nezachránili, skutečně by nevyšlo slunce? Smrt jí na to řekl: „SVĚT BY BYLA OZÁŘILA POUHOPOUHÁ KOULE ŽHAVÝCH PLYNŮ.“ Takhle hezky velkým písmem. Jinak Smrt nemluví. Nevyšlo by slunce, ale pouhá koule žhavých plynů. Má víra je podobná tomu, jako když si jako Pratchettův Dvoukvítek stoupne na kopec v kovovém brnění a za bouřky křičí do nebes – bohové jsou svině. Pud víry nejde předat. Ale je tam. Proč? Proč ne.

AUTOR: Štěpán Cháb

[ZDROJ](#)